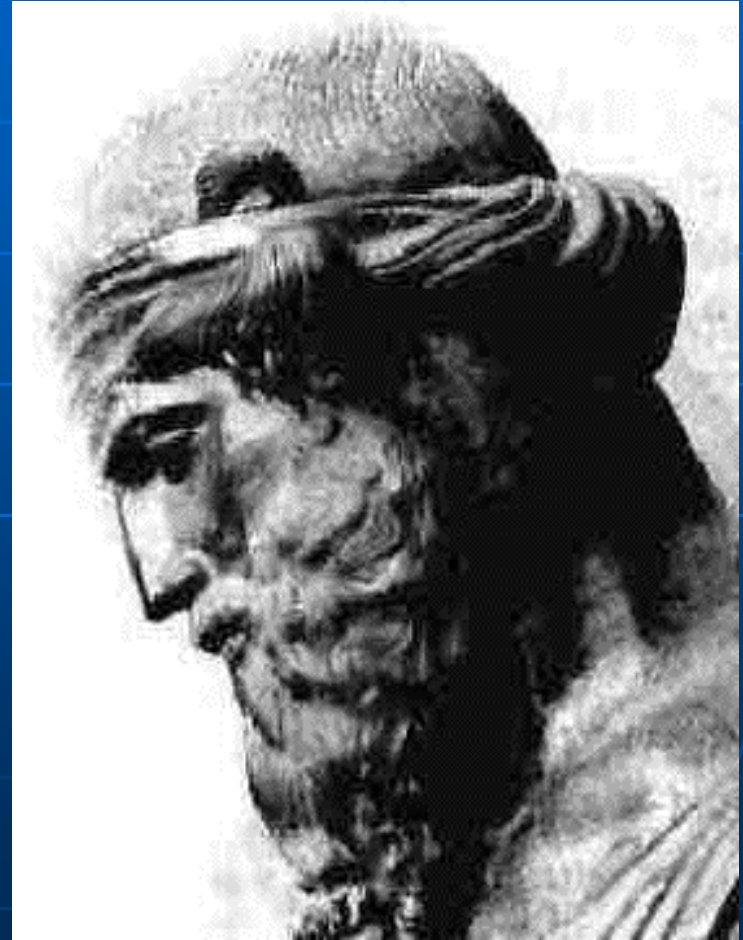
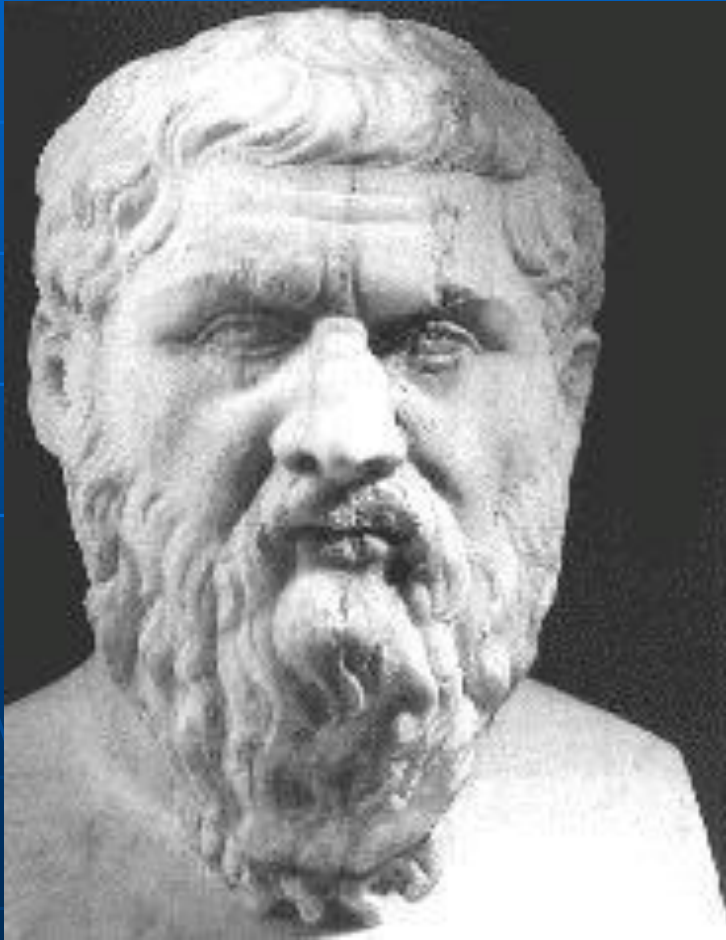

PLATON (EFLATUN)

M.Ö. 427 - 347

Platon

Raphaello -Atinalılar'ın Okulu-1509

*Eflatun rengi Roma/Bizans dünyasında soyluluk ve otoritenin simgesidir.

- Asıl adı Aristokles'di. Geniş omuzları ve atletik yapısı yüzünden, Yunanca "Platon" (geniş göğüslü) lakabı ile anıldı ve tanındı.
- Aristokles, sıkça kullanılan "Aristokrat" ve "Aristokrasi" kelimelerinin kökenini oluşturmuştur. Ayrıca "Platonik" kelimesi de çağlar boyu, "maddesel olmayan, sadece düşünsel boyutta var olan" anlamında kullanılmaya başlamıştır.

- Yirmi yaşımdan itibaren ölümüne kadar yanından ayrılmadığı Sokrates'in öğrencisi ve Aristoteles'in hocası olmuştur. Atina'da **Akademia**'nın kurucusudur.
- Whitehead'e göre Eflatun'dan sonraki bütün batı felsefesi onun eserlerine düşülmüş dipnotlardan başka bir şey değildir.
- Görüşleri İslam ve Hristiyan felsefesine derin etkide bulunmuştur.

Eserleri

- **Birinci evre eserleri:** Soru cevap şeklinde diyaloglar halindedir. Sokrat'ın çok yoğun etkisi altında ve onun ağızından kaleme alınmışlardır. Dolayısıyla bunlara Sokratik diyaloglar da denir.
- Bilgi ve erdem sorunlarının irdelendiği etik içerikli bu konuşmalarda, henüz felsefeyi ileriye götürme çabalarına girişmemiştir.

- **Geçiş Dönemi:** Eserleri diyaloglar halinde olmayıp Platon'un kendi düşünce sistemini ortaya koyarlar.
- **Üçüncü Evre:** Tekrar diyalog yöntemine ve kafasındaki ideal devlet yapısını tanımlamaya döner. Bu evrede daha gerçekçidir.

Platon'un felsefesi

- Sokrates ve Platon'a göre felsefenin ana ereği, insanın mutluluğu ve yetkin yaşamının sağlanmasıdır.
- Yetkin bir yařam, ancak erdemli bir hayat sürmekle elde edilebilir.
- Erdemin temeli "bilgi", özü "idealar kavramı"dır.

"İYİ, doğru bir yaşamın kesin ölçütü ve amacıdır"

- Sokrates'in "**bilgi erdemdir**" tezini irdeler. İki tür bilmenin söz konusu olabileceğini öne sürer.
  1. **Doğru sanı** (doğru algılama) → doxa
  2. **Bilgi** → episteme

BİLGİ KURAMI

Platon iki evren ayırımı yapar.

1. Nesneler Evreni: Ölümlü, mükemmel olmayan, meydana gelen ve yok olan, değişken, görelî gerçekliklerin, **doğru sanının** (doxa) dünyası.

2. İdealar Evreni: Başlangıçsız, sonsuz ve mükemmel, sağlam ve sürekli, değişmeyen, asıl gerçekliğin, **bilginin**, yani "**idealar**"ın (episteme) dünyası.

Gerçek bilginin temeli

- ancak idealar dünyasında bulunabilir. İdea birliktir. Bölünemez, değişmez, öncesiz ve sonrasız olarak, kendi kendine eşit, hep aynı kalan bilgidir.
- Doğru sanılar yolu ile algılanan nesnelere ise, hiç durmaksızın oluşur, değişir ve yok olurlar. Bu nedenle, gerçek bilgi olamazlar.

- İdealar yalnızca nesnelere düşünsel karşılıkları değildir. Nesnelere olduğu kadar, maddesel karşılığı bulunmayan, "**adalet, eşitlik, güzellik**" gibi soyut kavramların da kendi ideaları vardır.
- **idealar evreninde, en tepede Tanrı ile özdeş olan "İyi İdeası" vardır. Diğerleri onun altında sıralanır.**

- **Herakleitos'çu öğretisi:** «Evren'de değişmeyen ve aynı kalan hiç bir şey yoktur, her şey akar» (Deđiřme zorunlu)
- **Platon'un yaklaşımı:** “Madem ki evrende değişmeyen hiç bir şey yoktur, o halde, gelip geçici bilgilerin (göreceli gerçeklerin) değişmeyen asılları olması gereken gerçek bilgiler (idealar), bu Evren'in dışında bir yerlerde olmalıdır”.

“Doğuştan bilgi” veya “Ruhun Hatırlayışı”

İnsan bedeniyle gölgeler evreninde bulunmasına rağmen, ruhu bir zamanlar idealar evreninde bulunmuştur.

Bu nedenle insan, idealar evrenindeki **gerçekler** hakkında, kesin olmayan fikirlere sahiptir.

Platon’a göre bilgi, ruh için sadece bir “hatırlama”dır.

İDEALİZM

- **Materyalizm (maddecilik):** Gerçek varlıklar nesnelerdir, bunların kavramları ise zihnimizdeki yansımalarıdır.
- **İdealizm:** Kavramlar ya da idealar gerçek varlıklardır.

Bu yaklaşımın doğal sonucu olarak Platon, empirizmi yani deneylerle, duyular yoluyla bilgi toplamayı, usul yönünden reddetmektedir.

SİYASET FELSEFESİ

- **Platon'un siyaset felsefesi, onun düşünüşünün odak noktasını oluşturur. Genel felsefesi ise sadece kendi siyasal görüşlerini desteklemek için geliştirdiği bir düşünce sistemidir.**
- ***"Toplumlar, filozofların kral, ya da kralların filozof olduğu güne kadar, rahat huzur yüzü görmeyeceklerdir."***

- Yetkin topluma ve toplumsal mutluluđa eriřmenin yolu, ideal devlet dűzeni içerisinde yařamaktır.
- İnsanların dođal amaçları olan toplumsal mutluluđu sađlamakla gűrevli **devlet yűnetimi sanatı**, felsefe olmadan yapılamaz.
- Nelerin toplumsal mutluluđu yaratabileceđini, felsefeden başka hiç bir şey tarif edemez.

- **İdeal Devlet anlayışı:** Nesnel evrenindeki her şeyi, özellikle toplumsal kurumları, olabildiğince idealar evrenine benzetmeye çalışmak.
- **Devlet:** Toplumu yaratan şey iş bölümüdür. Bu iş bölümü sınıflı toplumun yapısını oluşturur.

İdeal Devlette Sınıflar

- **Yöneticiler** : (Koruyucular sınıfı içinden seçilip yetiştirilen belirli sayıda insan). Toplum yararına olan bazı “yararlı yalanlar” söyleme hakları vardır.
- **Koruyucular**: Doğuştan yürekli, güçlü ve çevik olanlar, askerler
- **Besleyiciler**: (Beden güçleri ile çalışanlar) Bu sınıf yalnızca üretim işleriyle uğraşmalı askerlik, yöneticilik gibi beceremeyeceği işlerle uğraşmaya kalkmamalıdır.

İdeal Devlette 4 Erdem

1. Bilgelik (Yöneticilerin)
2. Yiğitlik (Koruyucuların)
3. Ölçülülük (Hem koruyucuların hem de yöneticilerin)
4. Adalet (Tüm sınıfların. Toplumda her sınıfın kendi işini yapması anlamında)

- ***"Siyaset sanatı ve ideal devlet düzeninin gerektirdiđi çözümleri sadece felsefe üretebilir."***
- ***"Başta filozoflar geçmezse, ya da baştakiler felsefe yapmazlarsa, insanlığın acıları asla sona ermeyecektir."***

Eflatun'a "insanoğlunun sizi en çok şaşırtan iki davranışı nedir?" diye sormuşlar.

Eflatun tek tek sıralamış, "Çocukluktan sıkılırlar ve büyümek için acele ederler. Ne var ki çocukluklarını özlerler. Para kazanmak için sağlıklarını yitirirler. Ama sağlıklarını geri almak için de para öderler. Yarınlarından endişe ederken bugünü unuturlar. Sonuçta, ne bugünü, ne de yarını yaşarlar. Hiç ölmeyecek gibi yaşarlar. Ancak hiç yaşamamış gibi ölürlər."

"Peki sen ne öneriyorsun?"

Eflatun ; "Kimseye kendinizi sevdirmeye kalkmayın! Yapılması gereken tek şey, sadece kendinizi sevmeye bırakmaktır. **Önemli olan; hayatta, en çok şeye sahip olmak değil, en az şeye ihtiyaç duymaktır"**

Evren Anlayışı

- Doğa'da bütün olup bitenler bir amaca (*telos*) yöneliktir. Her şeyin gerçek nedeni "**Nous**"dur.
- Yani "Tanrısal akıl" ya da doğrudan "yüce akıl"dır.
- Evren, nous tarafından biçimlendirilerek "Kaos"dan "düzene" geçirilmiş, ruhu ve zekası olan bir canlıdır.

- "Nous" her şeyi, her şey için iyi olana göre düzenler. En büyük ve en doğru düzenleyicidir.
- Nous veya Tanrı, "iyi"nin ta kendisidir. Yarattığı ve biçimlendirdiği dünya da, eksiksiz ve yetkin olmalıdır. Bu eksiksiz ve yetkin dünya, **idealar dünyasıdır**.
- Duyumlar dünyası ise, tanrısal bir takım sınırlamalar nedeniyle, idealar dünyasına, ancak olabildiğince uygun olacaktır.

- Evren küre biçimindedir. (Çünkü her noktası benzer olan tek şekil küredir)
- Döner. (Çünkü, eli ayağı olmayan, küre biçimindeki bir töz için tek mükemmel devinim dönme hareketidir)
- Tektir. (Çünkü, yetkin bir kopya olarak yapıldığından, birden çok olamaz)
- Başlangıçsız ve sonsuzdur. (Çünkü, aslı, ideası, başlangıçsız ve sonsuzdur.)

Kaynakça

M. Gökberk (1967) Felsefe Tarihi. Genişletilmiş 2. basım. Ankara Bilgi Yayınevi.

W. K. C. Guthrie , (2011), Yunan Felsefe Tarihi - Sokrates Öncesi İlk Filozoflar ve Pythagorasçılar. İstanbul: Kabalıcı.

T. Mengüşoğlu, (2000), Felsefeye Giriş.

Magee, B. (2004). Felsefenin Öyküsü. Ankara: Dost.

"Hilav, S. (1993). Felsefe Yazıları. İstanbul: YKY. "

Ferry, L. (2007). Gençler için Batı Felsefesi. İstanbul: Türkiye İş Bankası

Honer, S.M. ve Hunt, T.C. (1996). Felsefeye Çağrı. (çev.H. Ünder). Ankara: İmge.

"Guattari,F. ve Deleuze,G. (1993). Felsefe Nedir? (Çev. T.İlgaz). İstanbul: YKY. "

Warburton, N. (2008). Felsefeye Giriş. İstanbul: Paradigma.